

Nr 405.

Av herr Nilson i Eskilstuna m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 322, angående vissa med den fortsatta utbyggnaden av landets försvarskrafter sammanhängande markförvärv.

I proposition nr 322 har Kungl. Maj:t föreslagit att en ny central flygverkstad skall förläggas till Arboga. Som lämpliga platser för denna anläggning ha Eskilstuna, Örebro, Arboga och Köping varit på tal och undersökning om dessa platserns lämplighet har företagits. Flygförvaltningen har enligt propositionen ansett att följande fordringar borde uppställas på den blivande förläggningsplatsen:

1) Flygfältet borde vara av sådan storleksordning att landningsbanorna i en riktning erhöles en längd av 2,000 meter och i övriga riktningar omkring 1,500 meter.

2) Berg, lämpliga för insprängning av största delen av verkstaden, borde finnas i direkt anslutning till flygfältet.

3) Med undantag av ett 60-tal bostadslägenheter, vilka borde uppföras i verkstadens omedelbara närhet, måste intilliggande stad eller samhälle uppvisa eller garantera tillräckligt många lägenheter för verkstadens personal.

4) Förläggningsplatsen borde ligga centralt i förhållande till de flottiljer, som komme att betjänas av verkstaden.

5) Goda landsvägs-, järnvägs- och helst sjöförbindelser borde finnas med landets skilda delar.

6) I närheten av förläggningsplatsen borde lämpliga industrier finnas, vilka vid behov kunde anlitas såsom underleverantörer och hjälpverkstäder.

7) Den nya centrala verkstaden borde om möjligt, för att underlätta personalrekryteringen, förläggas till en ort med industribefolkning.

Av tillgängliga handlingar att döma synes såväl flygförvaltningen som departementschefen ha fäst störst vikt vid mom. 2 av ovan anförda fordringar, under det att andra och förvisso ej oväsentliga synpunkter skjutits åt sidan. Utan tvivel erbjuder Arboga vissa fördelar ifråga om själva flygfältet och tillgången på berg, lämpliga för insprängning. Men det förefaller också vara den enda fördel man kan räkna med när det gäller Arboga. I andra avseenden, såväl dem som inrymmas i flygförvaltningens fordringar som andra, vilka ovillkorligen måste beaktas i detta sammanhang, torde en förläggning till Eskilstuna innebära oemotsägligt större fördelar och möjligheter. Dessa fördelar och möjligheter äro av sådan art och storleksordning, att riksdagen knappast kan undgå att uppmärksamma dem.

1. Eskilstunas industrier torde mer än någon annan plats vara lämpliga såsom *underleverantörer* och *hjälpverkstäder* för flygverkstaden. Hela dess

industri är ju av sådan art, och redan är den i stor utsträckning anlitad för beställning av försvarsmakten. Oss veterligt äro möjligheterna i Arboga på det området synnerligen minimala, om de ens förefinnas.

2. På ingen av de ifrågasatta platserna ligger frågan om *personalrekryteringen* så väl till som i Eskilstuna, vars stora arbetarstam är vida bekant för sin yrkesskicklighet och duglighet. Om flygverkstaden förlägges till Eskilstuna, torde den omedelbart kunna rekryteras med en stab kunniga och dugliga arbetare. Denna möjlighet förefinnes säkerligen inte alls i Arboga. Där blir det att i stor utsträckning införskaffa arbetskraft från annat håll.

3. På *undervisningsväsendets* område erbjuder Eskilstuna avgjorda fördelar framför Arboga. *Folkskolorna äro åttaåriga* med fri skolmateriel. De befintliga skollokalerna torde väl räckta till även vid den utökning av barnantalet, som den med flygverkstadens förläggande till staden förmodade folkökningen skulle medföra, varför staten ej torde behöva räkna med några anslag för uppförande av skollokaler. *Det högre allmänna läroverket* i Eskilstuna kan bereda plats för ett antal elever utöver de nuvarande. I Arboga finnes endast möjlighet att avlägga realskoleexamen, varför ungdom, som önskar läsa därutöver, måste fara till städer med gymnasium, vilket alltid medför betydande kostnader för föräldrar och målsmän. Ett *sjudrigt elementarläroverk för flickor* finnes också i Eskilstuna. Den *tekniska skolan*, bestående av lärlings- och yrkesskola samt maskinfackskola borde vara något att räkna med i en tid, då man ivrigt påkallar de ungas yrkesutbildning. Dessutom anordnas årligen såväl vid Bolinder-Munktells aktiebolag som vid statens gevärsfaktori särskilda kurser för utbildning av yrkeskunnig verkstadspersonal. Även *handelsskola* finnes i Eskilstuna med såväl dags- som kvällskurser.

På detta område, undervisningsväsendets och utbildningens, har Arboga icke några liknande möjligheter och torde aldrig bli i stånd att erhålla sådana. Och då man planlägger något så permanent, som flygverkstaden är avsedd att bli, bör utan tvivel även frågan om ungdomens utbildningsmöjligheter beaktas. Gör man inte det, kommer staten utan tvivel att i en framtid tvingas till så avsevärda direkta och indirekta utgifter för att avhjälpa bristen, att de tillfälliga besparingarna bli ganska illusoriska.

4. På *sjukvårdens område* har helt naturligt Eskilstuna absoluta företräden att framvisa. *Centrallasarettet* där har följande avdelningar: Kirurgisk-inklusive barnbördsavdelning, medicinsk-, röntgen-, öron-, ögon-, näs- och halsavdelning samt tandvårdsavdelning. (Tandvården är i övrigt fullständigt ordnad och bidrag lämnas till densamma av statsmedel åt obemedlade och mindre bemedlade personer. För barn i skolåldern är tandvården kostnadsfri.) Ett modernt *epidemisjukhus* finnes med en normalbeläggning av 120 sängar. För *barnvården* finnes särskild *barnvårdscentral* med läkare och

sköterskor. Dessutom finnes ett nytt och modernt *barnhem* ävensom *barnkrubba* samt dispensärvård.

Att sjukvårdsförhållandena betyda mycket för en stads innevånare erkännes allmänt, och att riksdagen bör ha även denna sak i åtanke, då den går att besluta om en anläggning av flygverkstadens storleksordning, ligger i öppen dag. Helt naturligt har Arboga inga jämförliga möjligheter att bjuda på, varför, om flygverkstaden förlägges dit, de anställda vid iråkade svårare sjukdoms- och olycksfall komma att vållas avsevärt ökade utgifter, då de måste å annan plats söka läkar- och sjukhusvård, eller tvingas också staten och landstinget att ikläda sig avsevärda kostnader för en utvidgning och modernisering av sjukvårdsväsendet.

Uppenbart är också att Eskilstuna är av den storleksordning, att den både samhällsekonomiskt, kulturellt och på annat sätt är i stånd att tillgodose de behov av olika slag som en mer eller mindre hastig befolkningstillväxt ovillkorligen framkallar. Om riksdagen medverkar till att ett samhälle av Arbogas storlek på ganska kort tid får sitt invånareantal höjt med 50 % eller därutöver, medför det ovillkorligen skyldighet för staten att ikläda sig en rad av utgifter på olika områden, som samhället självt inte är i stånd att bära.

Om man likt flygförvaltningen företrädesvis eller enbart stannar inför de materiella möjligheter, som de olika platserna kunna framvisa, torde Eskilstuna stå sig väl vid en jämförelse.

Ifråga om kommunikationer är staden välförsedd. Goda järnvägsförbindelser finnas med Stockholm över Södertälje, Flen och Kolbäck. Avståndet pr järnväg till Stockholm över Södertälje är 117 km. Enkel biljett i III kl. kostar endast 6:60 och restiden är omkring 2 1/3 timma. Avståndet mellan Arboga—Stockholm är 163 km, biljettpriset för enkel resa i III kl. är 9:70 och restiden är mellan 4 1/2 och 3 1/2 timma. Söderut har Eskilstuna goda förbindelser över Flen, Södertälje och Nyköping. Norrut erhålles förbindelse över Kolbäck till Västerås, Sala och Uppsala.

Även sjöförbindelserna äro ganska goda. Mälarbåtar gå dagligen upp till Eskilstuna, där tre stycken rymliga lossnings- och lastningskajer finnas. En planerad uthamn vid Mälarbaden, 12 km från Eskilstuna centrum, kan vid uppkommande behov anläggas. Järnvägsbank finnes ända fram.

För kraftförsörjningen är väl ordnat. Vid eventuellt huvudledningsbrott förfogar staden över reservkraft upp till omkring 5,000 kw. För storindustrin, vartill den planerade verkstaden kommer att räknas, finnes särskild industritaxa.

Eskilstuna är villig att kostnadsfritt tillhandahålla erforderligt markområde för flygfält och verkstadsbyggnader, i den mån staden är ägare till samma mark. Dessutom äger staden förut ett flygfält med en areal av cirka 45 har och rullningsbanor på cirka 800 meter i olika riktningar, vilket

fält naturligtvis står till förfogande. Staden är även villig att till självkostnadspris tillhandahålla tillgänglig materiel, t. ex. grus av prima beskaffenhet.

Om denna förläggningsfråga prövas ur alla synpunkter och inte endast med tanke på de direkta anläggningskostnaderna, erbjuder Eskilstuna så pass stora fördelar framför Arboga, att intet tvivel kan råda om att flygverkstadens förläggning till Eskilstuna innebär betydande statsekonomiska besparingar, vilket borde vara något att räkna med.

På anförda skäl få därför undertecknade föreslå

att riksdagen må antingen besluta att förlägga den föreslagna centrala flygverkstaden till Eskilstuna eller återremittera ärendet till Kungl. Maj:t för förnyad omprövning.

Stockholm den 6 juni 1942.

Joh. Nilson.

Conrad Jonsson.

Ellen Svedberg.
